

Cafe Social -keskustelukahvila 23.3.2017

Valinnanvapaus sosiaalihuollossa

Keskustelun alustajana Riitta Pylvänen Jyväskylän kaupungin valinnanvapauspilotista. Valinnanvapausohjelman toiminta-aika on 1/2017–12/2018 ja mukana hankkeessa on viisi kuntaa. Jyväskylän painopisteenä on yritykset ja järjestöjen kanssa tehtävä yhteistyö, järjestöyhteistyössä erityisesti hyvinvointinäkökulma. Hankkeen myötä on herännyt pohdintaa muun muassa kaupungin kahtalaisesta roolista järjestäjänä ja tuottajana, miten yhtenäinen asiakastieto säilyy tietojärjestelmien viidakossa ja miten henkilöstö reagoi. Palvelupaketti sisältää avosairaanhoidon lääkäri- ja sairaanhoitajapalvelut, hoidon vaatiman laboratorio- ja röntgenpalvelut, sekä sosiaaliohjausta ja -neuvontaa. Erityisen haasteellista on ollut sosiaaliohjauksen määrittely palvelupaketissa – mitä neuvonta, ohjaus ja tuki tarkoittavat ilman viranomaistyötä? Olisi tärkeää luoda sosiaaliohjaukselle vaikuttava sisältö ja tarkastella sitä erityisesti ennalta ehkäisevän työn ja integraation näkökulmasta.

Alustuksen pohjalta keskustelua nousi muun muassa sosiaaliohjauksen asemasta ja määrittelystä, sekä sote-asetuksesta ja integraatiosta. Kokeilualueilla toimivat sosiaaliohjaajat kertoivat ohjauksen pitävän sisällään hakemusten ohjausta ja neuvontaa eri palveluihin sekä arviointia muun tuen tarpeesta, jolloin voidaan olla yhteydessä alueen sosiaalitoimeen. Sosiaaliohjauksessa on kuitenkin määrittelyongelma, sillä käsiteltävät ongelmatkin ovat määrittelemättömiä, laajoja ja joskus vaikeasti tunnistettavissa. Onko sitten tarkoituksenmukaista pitää sosiaaliohjausta valinnanvapauden piirissä? Esimerkiksi puolen vuoden palvelun vaihtomahdollisuus tarkoittaa, ettei tuen tarve tule välttämättä edes esille. Toisaalta lyhyelläkin vuorovaikutuksella voidaan selvittää monia asioita. Julkinen toimija tulisi olla lähellä ja lakikin velvoittaa ohjaamaan sosiaalihuoltoon, mikäli tarve havaitaan eri palvelujen yhteydessä. Pohdintaa nousi siitä, miten saadaan sosiaaliohjaukseen yhteisöllisempää työtä ja työkaluja tehdä oikeasti ennaltaehkäisevää ja hyvinvointia edistävää työtä, eikä pelkästään tukiin ja palveluihin liittyvää ohjausta.

Keskustelussa nousi kritiikkiä sote-asetuksesta: nähtiin kyseessä olevan terveysasema, josta saa sosiaaliohjausta. Koettiin harmillisena, että ei kokeilla tai keskustella esimerkiksi hyvinvointiasemasta, jossa olisi myös järjestöjä laajasti mukana, ja ihmisten ja perheiden tilanne tulisi kokonaisvaltaisemmin esille. Valinnanvapauskokeilussa on huolestuttavaa, että palvelut pirstoutuvat ja asiakas voi olla eri tuottajilla – kuka ottaa vastuun ja huolehtii paljon palveluja tarvitsevista, sekä missä on vaikuttavuuden arviointi uudessa järjestelmässä? Miten sosiaaliohjaus toimii ja missä on sen vastuu, kun asiakas valitsee hänelle esitetyt palveluntuottajat? Lakiluonnokseen on kirjattu, että sote-keskuksella on väestövastuu ja

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

järjestäjällä vastuu, että palvelut ovat integroituneita. Tämän mallin nähtiin tuottavan myös pois lähettämistä. Terveysaseman sosiaaliohjaus vie integraatiota kohti, mutta miten todellinen integraatio toteutuu? Johtajat ja kokeilun työntekijät ovat nyt avainasemassa integraatiossa. Sosiaaliohjauksen mukanaolo on merkittävää sosiaalihuollon toimijoille sekä integraation toteutumiselle. Nyt on mahdollisuus sosiaalipalveluiden profiilin nostamiseen ja sosiaalityön vahvan ammattilaisen integroitumiseen terveydenhuoltoon.

Tiivistelmän Cafe Social -tilaisuuden keskustelusta laati Koskessa harjoittelunsa suorittava sosionomi AMK -opiskelija *Salla Heikkinen*

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

